

Lietuvos meno kūrėjų asociacija

Šį mūsų nerimo pavasarį

2014-05-02

ŽURNALAS: METAI

TEMA: Bendrakultūriniai tekstai

AUTORIUS: Valdas Papievis

DATA: 2014-05

Šį mūsų nerimo pavasarį, kai žvelgiu pro atdarą langą į stogus su kokliniais kaminėliais, tarp kurių stirkso antenos, panašios į mažų kranų gerves, nors vėjo lyg ir nėra, vos pastebimai sukinėjančias savo kaklus, tarsi būtų mano vienatvės radarai, man siunčiantys ženklus, kurių suprasti aš negaliu...

Šį mūsų nerimo pavasarį, kai į mus bloškias tiesa, akivaizdi, bet stinglios kasdienos taip lengvai apmarinama - kad nei žmonės, nei tautos visam laikui nieko įgyti negali, ir kad tai, ką turi, bet kada gali išsprūsti iš rankų...

Šį mūsų nerimo pavasarį, kai kartojasi tai, kas atrodė, jau niekada nebepasikartos, ir kai klausai savęs, ką gali padegėliai prieš padegėją...

Šį mūsų nerimo pavasarį, kai vėl akivaizdžiai paaiškėja, kad kartojimasis nėra stabilumo garantas, ir kad pastovumą raizgo laikinumo gyslelės, bet kada galinčios trūkti ir kaita mus užgriūti...

Šį mūsų nerimo pavasarį, kai Paryžiaus knygų mugėje, Chulijo Kortasaro šimtmečiui skirtoje parodoje, sužinau, kad Ugnė Karvelis - ukrainietė, rengėjams parodau, žiūrėkit, įsivėlė klaida, ir jie pažada pataisyti, o aš pavėluotai susizgrimbu, kad šiuo metu Ugnei gal ir patiktų būti ukrainiete, kad ši klaida - galbūt jos valia...

Šį mūsų nerimo pavasarį, kai sėdėdamas ant žemutinės Senos krantinės ir žiūrėdamas į po kojomis srūvantį vandenį tebegirdžiu Umberto Eco "Le Figaro" sakant, jog išgyventi ir susikurti savajai tapatybei artimo meilės mums nepakanka, mums reikia ir priešo - jis jaučias, kad Rusijoje ir Vakaruose sklando tas pats pasitenkinimas šaltojo karo sugrįžimo perspektyva, o ir kas prieštarau, kad šaltojo karo dėka Europoje pusę amžiaus tęsės taika ir santykinė konfliktų kontrolė jos pakraščiuose...

Šį mūsų nerimo pavasarį, kai Chuanui brazginant gitaros stygas, Mišelis ar Sebastianas man veikiausiai su užuojauta nei priekaištaudami sako, jog savaime

suprantama, kad aš negaliu vertinti iš platesnės perspektyvos – juk mes tiek nuo jų nukentėję ir *visa* taip arti mūsų...

Ši mūsų nerimo pavasarį, kai prisimenu aną saulėtą liepos sekmadienį prieš keletą metų, alpų ir tingų, kuomet iš dyko buvimo su atostogauti dar neišvažiavusiais paryžiečiais ir su turistais, tarpusavy šnekančiais įvairiausiom kalbom, slinkau pro bukinistus, vis stabtelėdamas pavartyti knygų, žurnalų, albumų, graviūrų, afišų, žemėlapių, kaip visada, kai čia ateinu, vis pamanydamas, kad šiose Senos krantinėse istorija ir pažinimas sluoksniuojasi nelyg geologinės uolienos, ir pastebėjau žmogelį, įkandin savęs traukiantį ratukus, prikrautus turbūt dirbtine oda įrištų knygų, kurias jis siūlė vienas po kito galvas purtantiems *vert wagon* spalvos dėžių šeiminkams – mudu kitas kitą pralenkdavom, vėl pasivydavom, kol galiausiai abu atsidūrėm ant Menų tilto, kurio vienoje pusėje – Prancūzijos akademijos kupolas, o kitoje – Luvras...

Ši mūsų nerimo pavasarį, kai tebematau, kaip tas žmogelis, gal dėl to, kad įkandin savęs tempėsi ratukus, gal dėl to, kad vilkėjo nudėvėtu juodu švarkeliu ir nudėvėtomis juodomis kelnėmis išduobtais keliais, įvairiaspalvėje, lengvabūdiškoje vasaros minioje man pasirodęs panašus į atklydėlį iš praėjusio laiko, ima svaidyti į Seną knygą, užsimoja ir sviedžia, užsimoja ir sviedžia – į odinius viršelius įrištos, jos turėjo iš karto ar netrukus nuskęsti, bet mano atmintyje srovės nešamos, jos pamažu tolsta lyg sieliai, nuo mūsų plukdantys daugybę gyvenimų, sakau sieliai, bet taip pat galėčiau sakyti ir baržos, kurių ūkanotomis spalio ar lapkričio pavakarėmis, užsikvėpęs ant tilto turėklų, aš laukiu: joms praplaukus dar ilgai nuo vandens akių negaliu atitraukti, lyg užkerėtas stebiu jo raibuliavimą – nieko neklausdamas nei savęs, nei pasaulio, tik jausdamas, kaip nykuma manyje skleidžiasi, lyg pats būčiau pavirtęs į rudenį, ateinančios žiemos stingulin miestą gramzdinantį...

Ši mūsų nerimo pavasarį, kai dažniau nei kada nors pajuntu, jog ir didžiausios pilnaties mirksnį tuštumos strykas veria...

Aš galvoju apie žodžius, jų galią ir bejėgystę: juos įsivaizduoju žodynuose, savo reikšmių lizduose ramiai snaudžiančius nelyg kūdikiai lopšiuose ir laukiančius, kol mes juos pabudinsime; mąstau apie žodžius, ramius ir bejėgius tarsi vaikai – juos pažadinti gali tik mūsų valia. Aš jų ieškau ir juos kviečiuosi: juos randu arba nerandu, kartais man pavyksta juos pažadinti ir prisikviesti, ir jie ateina, kartais nepavyksta, ir jie neateina. Kol žodžiai dar nesupranta, ko aš iš jų noriu, kol jie manimi abejoja ir lūkuriuoja, jaučiuosi sutrikęs ir pasiklydęs: sakytum įvairovė pasaulio, kurio įvardinti neįstengi, plauktų pro tave tartum laivai be prasmės inkarų, tave ant plyno kasdienos kranto palikdami. Kai pavyksta žodžius, kurių ieškai, surasti, juos pažadinti ir prisišaukti ir kai jie tavyje apsigyvena, vieni su kitais susigyvena ir pradeda patys kviestis kitus, kurių draugystės jiems reikia, jau ne juos aš, o jie mane pradeda vesti – pačiame manyje atverdami tai, kas mane stebina ir ką savyje esant aš nė įtarti neįtariau, ką jau kalbėti apie kitus ir pasaulį.

Galvoju apie žodžius, savaimę lyg ir bejėgius, nuo mūsų valios priklausomus – jos pažadinti, jie atskleidžia mūsų dvasinius slėpinius ir kuria pasaulius, kuriuos mes svajojame ir kuriuose mes gyvename. Yra skirtingos asmeninės patirties atvertys, yra skirtingi istorijos supratimo langai – iš tų pačių daiktų bei reiškinių žodžiai gali sukurti įvairiausias, net prieštaringiausias tikroves, kuriomis mes įtikime arba neįtikime.

Skirtingų valių pažadinti, iš tų pačių daiktų ir reiškinių net tie patys žodžiai gali sukonstruoti skirtingiausius pasaulius – kaip juose ir tarp jų nepaklysti mūsų laikais, kai viskas tapę reliatyvu, ir kai, atrodo, nebeliko jokių koordinacių ašių? Jos iš tikrųjų yra ir niekas jų neištrins, bet net jeigu kas nors jomis abejoja, aš tikiu, kad kiekviename mūsų slypi dvasinis kamertonas, kuris suskamba peržengus neleistiną ribą – kai pasijunti atsidūręs tau uždraustoje teritorijoje. Galbūt yra ir istorinio teisingumo švytuoklė, anksčiau ar vėliau viską atstatanti į savo vietas?

Įsipareigoti žodžiui.

Paglostyti žodį.

Taip sakė ankstesni šios premijos laureatai.

Šį mūsų nerimo pavasarį prie to dar pridurčiau: apginti žodį.

Įsiklausius į dvasinį kamertoną ir tegul iš toli jaučiant istorinio teisingumo švytuoklės švytavimą.

2014 balandžio 4 d.